

Volné psaní (Elbow, 1975)

I Smysl volného psaní

Metoda vychází z toho, že každý má co říct a je schopen to říct. Může ale být blokován různými vědomými i nevědomými překážkami, které ve vyjádření brání. Dodržení pravidel volného psaní může pomoci v tom překážky překonat a uvolnit žákovy myšlenkové a vyjadřovací možnosti.

II Cíl učení

- Žák objevuje své vlastní (skryté) myšlenky a vyjadřuje je souvislým textem.

Cíl učení slovy žáka

- Budeme psát, abychom zachytili své cenné myšlenky o

III Zdroje důkazů o učení - možnosti

- volné psaní – pokud nám ho žák poskytne (nemusí, nesmí být nucen ukazovat ho komukoli)
- učitelovy záznamy z pozorování žáka (popis toho, co jsem **viděl**, že žák dělá, když pracoval)
- učitelovy záznamy citací žáka (doslovný záznam toho, co jsem **slyšel**, pokud žák předčítal nebo komentoval tuto činnost)
- učitelovy záznamy citací žáka při reflexi hodiny
- žákovo sebehodnocení
- využití myšlenek z volného psaní v další žákově práci

IV Kritéria úspěchu slovy žáka (hodnocení jako učení, kritéria jako vodítka)

- ☐ Psala jsem po celý stanovený čas.
- ☐ Psala jsem souvislý text.
- ☐ Když jsem nevěděla, jak dál, stále jsem psala, a k tématu jsem se snažila vrátit.
- ☐ Neplánovala jsem dopředu, co napíšu.
- ☐ Nevracela jsem se.
- ☐ Nepřemýšlela jsem o pravopise, vím, že chyby si mohu dodatečně opravit.
- ☐ Podařilo se mi zachytit důležitou, užitečnou, pěknou myšlenku.

Kritéria je třeba upravovat (doplňovat, vyřazovat) tak, aby vedla žáky v tom, v čem je právě potřeba. To, co už žáci zvládli, se z kritérií vyřadí. Naopak se může přidat kritérium, které poslouží jako vodítko pro něco, co žákům činí potíže nebo čím mohou nově svou práci vylepšit.

V Instrukce pro žáky

1. Polož tužku na papír a piš. Piš po celý stanovený čas.
2. Udržuj tužku v pohybu – nezírej do prázdna bez psaní, neplánuj, nevracej se k již napsanému.
3. Když odběhneš od tématu, vracej se k němu psaním („*Ted' jsem odbočila od tématu, ale chci se k němu vrátit.*“)
4. Když nevíš, co psát, napiš právě to: „*Už nevím, co psát, ale ještě to budu zkoušet. Napadá mě ještě, že*“ Opět je třeba se vrátit k tématu.
5. Když tě psaní nebaví, nudí, opět to napiš: „*Už mě to nebaví, je tu horko, ale ještě musím přemýšlet, co bych mohl napsat dál.*“
6. Až uplyne čas na psaní, dopiš a přečti si tiše pro sebe, co jsi napsal. Můžeš si označit místa, která se ti zvlášť líbí.

7. Je na tobě, zda budeš chtít svoje VP s někým sdílet.
8. Pokud některý spolužák bude číst své VP, pozorně naslouchej. Přemýšlej o tom, co se mu podařilo. Nekritizuj ho, neposmívej se.

VI Jak naučíme žáky pracovat s metodou volného psaní

- **Vysvětlíme** žákům, co budeme dělat. Vyvěsíme pravidla napsaná na velkém papíře (aby zůstala viset ve třídě). Můžeme je navíc žákům dát namnožená, aby si je vložili do portfolia.
- Ukážeme **příklad** dobrého volného psaní a popíšeme, proč je zdařilé.
- **Modelujeme** žákům, jak přemýšlíme, když píšeme. Myslíme nahlas a píšeme před nimi na tabuli. Žáci pozorují a naslouchají. Mohou se doptávat.
- Necháme žáky, aby si **samostatně** volné psaní vyzkoušeli.
- Než je vyzveme k tomu, zda by chtěli své VP přečíst ve dvojici nebo celé třídě, ustanovíme nebo připomeneme pravidla pro bezpečnou atmosféru.
- Pak následuje volba: kdo chce, může přečíst ostatním; kdo chce, může si VP přečíst ve dvojicích; kdo chce, může přečíst jen vybranou pasáž; kdo nechce číst druhým vůbec, nechte.

Co je „celý stanovený čas“?

Čas pro psaní určí a hlídá učitel. Dospělí píší 5 – 15 minut. U dětí máme tendence čas zkracovat. To je ale chyba. Děti píší pomaleji a trvá jim déle, než prorazí k myšlenkám, které jsou v nich hlouběji skryty. Nemá smysl nechávat děti psát např. jednu minutu. To pak není volné psaní. **Minimum jsou tři minuty.**

Půl minuty před koncem psaní upozorněte děti na to, že se čas pro psaní chýlí ke konci. Komu dělá zatěžko psaní ukončit, protože nestihl dopsat myšlenku, může udělat místo závěru tři tečky.

VII Pro které fáze E – U – R / pro které fáze Před čtením – Při čtení – Po čtení je metoda vhodná

Metoda pro fázi evokace a reflexe. Čili pro fázi před čtením a po čtení.

VIII Zprávy on tom, jak metoda funguje

- *Elbow, Peter: Writing without Teachers . 1975*
- *Goldberg, Natalia: Writing down the Bones: Freeing the Writer Within. 1986*